

ȘCOALA "TERITORIULUI DE LA GRANIȚĂ"
(14-19 Iunie 1996, Sejny, Polonia)

Adevărate "nisipuri mișcătoare" sunt azi teritoriile unde, cu sau fără voia lor, coabitează comunități etnice, oameni pe care etosul îi definește, îi diferențiază. Zilnic, produsele mass-media - oare a câta putere a lumii?! - readuc în atenție un subiect pe cât de trist pe atât de real: conflictul inter-etnic. Revendicările teritoriale în virtutea dreptului istoric, reconsiderarea "identității etnice", exacerbările naționaliste îi preocupă, în egală măsură, pe oamenii politici, pe militari, istorici, economiști, sociologi și filozofi; fiecare caută soluții de moment, "adevăruri" pasagere, teoretizează, dar, la final, obțin răspunsuri fragmentare ori reflecții formale. Edificiul european prefigurat prin structurile unor state libere, pacificate, democratice își vede întârziată realizarea în condițiile declanșării și acutizării unor conflicte locale (care, prin intervenții exterioare nesocotite, tind să se transforme în crize regionale). Evenimentele ce au urmat anului 1989 au demonstrat Europei că mai există "dileme balcanice", tragedia bosniacă devenind un semnal de alarmă pentru instituțiile și organizațiile internaționale abilitate să ia în discuție și să soluționeze, într-o oarecare măsură, probleme de acest fel.

Considerând că dialogul, înțelegerea și toleranța sunt elemente cheie de care nu se pot dispensa nici chiar europenii, fundația POGRANICZE, prin sprijinul acordat de TACIS și PHARE, organizează anual cursuri și conferințe pe tema Teritoriul de la graniță - interferențe: artă, cultură, civilizație. La aceste întâlniri participă reprezentanți ai țărilor din centrul și estul Europei, oameni diferiți ca etnie, religie, profesie, dar care încearcă să găsească, împreună, limbajul necesar pentru o "coexistență pașnică".

Circumscrișă unei tematici atât de generoase, sesiunea din luna iunie 1996 (desfășurată la Sejny, orașel situat la granița polono-lituaniană) a abordat, prin seminarii sau în cadrul atelierelor de lucru, particularitățile etosului, cele care caracterizează existența cotidiană și nu ideologia ce, la suprafață, agită pasiunile și impulsionează spiritele. S-au reunit reprezentanți din șapte țări: Belarus, Bosnia-Herțegovina, Israel, Marea Britanie, Polonia, Slovacia, România, (aceasta din urmă, obținând prin Comunitatea Europeană două burse "Pogranicze"; de ele au beneficiat Harieta Mareci de la Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava și Violeta Marianciuc de la Muzeul Etnografic al Bucovinei); cursanții și profesorii și-au definit scopul întâlnirii prin experimentarea DIALOGULUI.

Dzevad Karahasan (profesor la Universitățile din Göttingen și Salzburg) și David Warszawski (ziarist polonez, corespondent al agenției poloneze de presă în timpul conflictului din Bosnia) sunt numai doi din invitații care, fără a ține prelegeri savante în fața celor 20 de cursanți, au încercat să descopere tălcul ideii de "identitate a sinelui". Interesant rămâne, printre altele, faptul că acești animatori ai discuțiilor (Peter Kyle, Leon Tarasewicz, Andrzej Strumillo, Stefan Starczewski, Tova Ben-Cwi) au desprins o reală concluzie: sentimentalismele interetnice dispar atunci când miza luptei implică supraviețuirea politică a unei comunități.

Întâlnirea de la Sejny a demonstrat că nu de utopii avem nevoie astăzi, ci de o luciditate eliberatoare. Imposibilitatea de a trece peste anumite bariere care, într-o viziune proprie, sunt necesare conservării etosului, conduce, adeseori la dramă. Pe seama lipsei de înțelegere și dialog (chiar și atunci când nu există un precedent în problema reconcilierii) pot fi puse cele mai tragice momente din istoria modernă a omenirii. Așa se explică - spunea Krzysztof Czyzewski, directorul programului "Școala teritoriului de la graniță" - de ce atâția intelectuali

au ajuns să fie convinși de justetea aprecierilor făcute de Hitler atunci când acesta punea pe seama "incestului etnic" declinul societății germane. Refuzul de a trăi alături de cei ce sunt diferiți de mine nu va reprezenta niciodată o modalitate de simplificare a situației, ci va demonstra și altora incapacitatea mea de a-i înțelege pe alții în măsura în care mă înțeleg pe mine.

Parabola PODULUI - prezentată de Krzysztof Czyzewski la încheierea întâlnirii - îndeamnă la reflecție: pentru a uni două maluri e mai ușor să construiești un pod decât să nivelezi malurile; e mai bine și mai folositor!

Cele șapte zile petrecute în atmosfera "Școlii teritoriului de la graniță" au cristalizat o părer: fundația POGRANICZE nu încurajează nici o formă de absolutism (intelectual sau nu), pledând în favoarea toleranței și onestității și pentru un sistem în care ființa umană să nu mai fie scindată, în care, dreptul la diferență al acesteia să fie recunoscut pe deplin.

Harieta Mareci